

provincie **HOLLAND**
ZUID

GS brief aan Provinciale Staten

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
Zie verzenddatum linksonder

Ons kenmerk
PZH-20 18-665458281
DOS-20 16-0006773

Bijlagen
10

Aan Provinciale Staten

Onderwerp
Evaluatie subsidieregelingen en begrotingssubsidies
Cultuur en Erfgoed.

Geachte Statenleden,

U ontvangt hierbij de evaluatie van de subsidieregelingen en begrotingssubsidies Cultuur en Erfgoed over de periode 2015-2018. Het Tympaan Instituut heeft de factfinding uitgevoerd door middel van analyse van de beschikkingen en verantwoordingen. Op basis van deze factfinding zijn factsheets ingevuld. De Eenheid Audit en Advies heeft geadviseerd bij de invulling van de factsheets. Het rapport van het Tympaan Instituut en de factsheets zijn als bijlagen bij deze brief gevoegd.

In deze brief schetsen wij op hoofdlijnen de bevindingen van de evaluatie subsidieregelingen en begrotingssubsidies Cultuur en Erfgoed. Hiermee komen wij tegemoet aan de toezegging die gedaan is aan de Statencommissie Bestuur en Middelen.

Deze evaluatie is uitgebreider dan de concernbrede evaluatie die u in december 2018 ontvangt. De subsidieregelingen en begrotingssubsidies Cultuur en Erfgoed worden ook in de concernbrede evaluatie meegenomen. Bij de concernbrede evaluatie zal gebruik worden gemaakt van deze nu voorliggende evaluatie.

Erfgoedlijnen

Met erfgoedlijnen wil de provincie haar erfgoed ontwikkelen tot goed bekende en bereikbare recreatief/toeristische attracties. Om deze opgave te kunnen realiseren en betalen sluit de provincie bewust aan bij de energie uit de samenleving zoals van vrijwilligers, stichtingen, verenigingen, medeoverheden en ondernemers die zich hebben georganiseerd in erfgoedtafels. Zeven erfgoedlijnen worden onderscheiden: Atlantikwall, Oude Hollandse Waterlinie, Landgoederenzone, Romeinse Limes, Goeree- Overflakkee, Trekvaarten en de Waterdriehoek. Iedere erfgoedtafel heeft een ambitie geformuleerd voor de eigen erfgoedlijn. De subsidieregeling Erfgoedlijnen maakt het mogelijk gericht te investeren in projecten die bijdragen aan de ambities van de erfgoedtafels. Dit leidt tot een neveneffect dat leden van de erfgoedtafels kennis maken

met elkaars organisaties, dat zij samenwerken aan projecten, dat zij van elkaar leren en dat zij bereid zijn tot cofinanciering.

In de periode 2015-2018 is ingezet op een kwaliteitsslag van Erfgoedlijnen door samen met de erfgoedtafels te werken aan het gewenste eindbeeld van een erfgoedlijn, het opstellen van een kaart met gewenste maatregelen en het formuleren van een afwegingskader. Deze kwaliteitsslag heeft de erfgoedtafels een belangrijke impuls gegeven en leidt ertoe dat de erfgoedtafels een onderbouwd advies kunnen geven aan Gedeputeerde Staten over de te subsidiëren projecten. De subsidieregeling wordt als een goed instrument beschouwd om erfgoed te beschermen, te beleven en te benutten. Met name de sterke uitvoeringsgerichtheid, de integrale werkwijze, de samenhang tussen projecten en de betrokkenheid van uiteenlopende partijen zijn succesfactoren. In totaal zijn in de periode 2015-2018 284 projecten gesubsidieerd. Jaarlijks worden er zo'n 65 subsidies verleend (de prestatie-indicator staat op 50). Het percentage cofinanciering blijft wel in 2017 achter bij de verwachting (142% ten opzichte van de prestatie-indicator 250%).

Er worden ook een aantal aandachtspunten voor de subsidieregeling genoemd. De looptijd van de aanvraagprocedure wordt door aanvragers als lang ervaren. Sommige projecten lopen vertraging op door onrealistische planning bij de aanvragers/uitvoerders. Voor kleine organisaties is het aanvragen van subsidies gecompliceerd. De provincie Zuid-Holland biedt hierin de helpende hand door onder andere een informatiebijeenkomst voor aanvragers van subsidie te organiseren.

Restauratie Rijksmonumenten en herbestemming

Eind 2013 is de Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland in werking getreden. Uit de provinciale Erfgoedmonitor Zuid-Holland uit 2016 blijkt dat 15% van de Zuid-Hollandse rijksmonumenten een restauratiebehoefte heeft. In december 2016 is de subsidieregeling uitgebreid met een herbestedingsparagraaf. De provincie stimuleert ten behoeve van herbesteding toegankelijkheid en duurzaamheid bij deze restauraties.

Zoals bleek uit het rapport Restauratie van Rijksmonumenten van de Randstedelijke Rekenkamer van juni 2018 slaagt de provincie erin om de bouwkundige staat te verbeteren en de monumentale waarden te behouden van rijksmonumenten die gerestaureerd moeten worden. In de periode 2012-2017 zijn 134 subsidies voor restauraties verleend (op basis van de subsidieregelingen erfgoedlijnen en restauratie rijksmonumenten) en 69 restauratieprojecten afgerond (restauratieprojecten mogen 3 jaar duren). De subsidie van de provincie is essentieel voor de uitvoering van restauraties en herbesteding.

Aandachtspunt is dat voor agrarische rijksmonumenten de afgelopen jaren nauwelijks aanvragen voor restauratie en herbesteding zijn ingediend. Om achter de redenen van de weinige aanvragen te komen heeft de provincie onderzoek laten verrichten door bureau Helsdingen. Dit onderzoek heeft ertoe geleid dat we overwegen om enkele subsidievoorwaarden in de regeling te vereenvoudigen. Een andere overweging is om de paragraaf voor subsidie voor herbesteding voortaan los te knippen van de subsidieregeling voor de restauratie van rijksmonumenten, waardoor de huidige noodzakelijke koppeling tussen beide vervalt. Zoals u bekend is inmiddels

een team van aanjagers actief ingezet op de herbestemming van industrieel, religieus- en agrarisch erfgoed.

Met de Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland 2013 wordt naast stimulering van blijvende investeringen in rijksmonumenten en werkgelegenheid ook het vakmanschap in de restauratiemarkt bevorderd. Via een jaarlijkse provinciale subsidie van € 20.000 aan de Stichting Restauratie Opleidingsprojecten (ROP) Zuid-West, worden bedrijven en scholen gestimuleerd om het restauratievak voor jongeren aantrekkelijk te maken én worden jonge mensen geïnteresseerd om voor het restauratievak te kiezen. Vanaf 2017 worden de subsidieontvangers van restauraties die hebben aangegeven met leerling-werkplaatsen te gaan werken, actief benaderd door de coördinator van ROP Zuid-West. Ook wordt in de beschikking een tekstpassage opgenomen, waarin de subsidieontvanger wordt opgeroepen bij de uitvoering van restauratiewerk jongeren ervaring te laten opdoen met het restauratievak.

Publieksbereik archeologie

De subsidieregeling publieksbereik archeologie Zuid-Holland is medio 2016 in werking getreden. Doel van de regeling is: het presenteren en toegankelijk maken van de Zuid-Hollandse archeologische vondsten om het draagvlak voor de archeologie te vergroten, zodat het archeologisch cultureel erfgoed in Zuid-Holland beter beschermd, bekend en beleefbaar wordt. De nieuwe subsidieregeling publieksbereik archeologie Zuid-Holland is succesvol. Het subsidieplafond van € 200.000 (in 2016 en 2017) respectievelijk € 150.000 (in 2018) wordt jaarlijks ruim overschreden, wat laat zien dat de regeling in een duidelijke behoefte voorziet. De bedragen zijn in 2017 en 2018 opgehoogd met respectievelijk € 170.000 en € 215.000. Er zijn in 3 jaar 60 projecten gesubsidieerd met een gemiddelde cofinanciering van 74% en een inzet van vrijwilligers van 61% gemiddeld over 2017 en 2018.

De verbeteropgaven die voor de regeling worden genoemd, zijn ondermeer het versimpelen van de formats in de aanvraagprocedure. Voor de langere termijn moet worden gekeken naar een betere effectmeting, het aanscherpen van de rangschikkingscriteria en het mogelijk aanpassen van de korte uitvoeringstermijn van 1 jaar.

De succesfactoren die geïnterviewden noemen zijn onder meer het bereiken van nieuwe doelgroepen die doorgaans niet zo snel met archeologie in aanmerking komen; de stimulerende werking die van de regeling uitgaat om amateurarcheologen te betrekken bij opgravingen; de beschikbaarheid van subsidie voor kleine projecten (omdat daarmee vaak een groot verschil wordt gemaakt) en de vernieuwende samenwerking die als gevolg van de subsidieregeling ontstaat.

Of de activiteiten bij publieksbereik archeologie hebben geleid tot een beter beschermd, bekend en beleefbaar archeologisch cultureel erfgoed in Zuid-Holland, is pas op langere termijn vast te stellen.

Molens

Molens vormen iconen in het landschap en vormen een onlosmakelijk onderdeel van de geschiedenis en identiteit van Zuid-Holland. Zuid-Holland kent 228 complete molens. De meeste

molens zijn rijksmonumenten. De afgelopen jaren is veel geïnvesteerd. 97% van de molens in Zuid-Holland maakte tot op heden gebruik van de onderdelen onderhoud en draaipremies van de subsidie.

De subsidieregeling molens Zuid-Holland 2013 kent met ingang van 2016 een mogelijkheid om subsidie in te dienen voor groot onderhoud. De regeling moet er toe leiden dat er minder behoefte is aan restauratie. In 2016 zijn 6 molens hiervoor in aanmerking gekomen en in 2017 8 molens. Molens zouden zonder de draaipremies veel minder draaien, het onderhoud zou slechter zijn zonder subsidie en met het groot onderhoud wordt een flinke achterstand weggewerkt en restauratie voorkomen. De regeling functioneert goed en sluit aan bij de molenpraktijk. De regeling groot onderhoud voldoet aan een behoefte. Wel wordt de aanbeveling gedaan om na te gaan of de rangschikkingscriteria nog voldoen en scherper het onderscheid tussen onderhoud, groot onderhoud en restauratie te formuleren. De regeling zal hierop worden nagelopen.

Met de incidentele middelen, beschikbaar gesteld in het Hoofdlijnenakkoord 2015-2019 is extra ingezet op de molenbiotoop. Het Erfgoedhuis heeft hiervoor een plan uitgevoerd met als doel het vergroten van de bewustwording (bij publiek, gemeenten, omwonenden) van het belang en de invloed van de molenbiotoop op het functioneren van en het zicht op de molen en de aanpak van groenonderhoud rond molenbiotopen (onder andere groenbeheerplannen). Dit sluit aan bij de begrotingsindicator percentage groenbeheerplannen molenbiotopen waarbinnen groenbeheer matig is.

Erfgoedhuis

De provincie subsidieert de instelling het Erfgoedhuis. Het Erfgoedhuis ontvangt een boekjaarsubsidie en zet de middelen en haar netwerk in ter ondersteuning van de provincie Zuid-Holland en het erfgoedveld in Zuid-Holland bij de uitvoering van hun erfgoedtaken. Het Erfgoedhuis draagt zo bij aan de programmadoelstellingen van de provincie. Maandelijks vindt ambtelijk overleg tussen de provincie en het Erfgoedhuis plaats waarbij onder andere besteding van het budget besproken wordt. In de Doorlichting van het Erfgoedhuis, die portefeuillehouder gedeputeerde Janssen, u separaat toestuurt, blijkt dat prioritering, reflectie en monitoring van activiteiten beperkt en vooral intern bij het Erfgoedhuis plaats vindt. Door het opstellen van een plan van aanpak in het vierde kwartaal van 2018 moet hier verbetering in aangebracht kunnen worden. Bij het opstellen van een nieuwe beleidsvisie kan de rol van het Erfgoedhuis explicieter worden gemaakt.

ProBiblio

De provincie Zuid-Holland subsidieert de provinciale ondersteuningsinstelling ProBiblio in het netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen in Zuid-Holland. De boekjaarsubsidie is nodig om ProBiblio als organisatie voor uitvoering van de wettelijke taken te laten functioneren. In de begroting zijn geen prestatie- en effectindicatoren benoemd. In het door de provincie opgestelde en vastgestelde toetsingskader en de jaarwerkplannen van ProBiblio zijn wel prestatie-indicatoren opgenomen. Effectindicatoren zijn hierin niet benoemd omdat het maatschappelijk effect in feite gerealiseerd moet worden door de bibliotheken en niet primair door de provinciale ondersteuningsinstelling. Het toetsingskader is daarmee een belangrijk instrument om de werkzaamheden van ProBiblio te toetsen aan de 5 wettelijke taken van de Wet stelsel

openbare bibliotheekvoorzieningen en de GS taak: het ondersteunen van bibliotheken. Het toetsingskader wordt in 2019 geëvalueerd. Gemeenten en bibliotheken zullen bij deze evaluatie betrokken worden.

Met de voortgangsrapportage over ProBiblio bericht portefeuillehouder gedeputeerde Janssen u over de voortgang die de afgelopen twee jaar geboekt is in het kader van het plan Opdrachtgeverschap ProBiblio.

Basisvoorziening Cultuurparticipatie

Cultuurparticipatie is primair de verantwoordelijkheid van gemeenten. De provincie heeft een rol in de tweedelijns-ondersteuning (bevorderen kwaliteit en regionale spreiding) bij cultuurparticipatie. De basisvoorziening wordt inhoudelijk aangestuurd door gemeenten. Zij moeten zelf actief hun wensen kenbaar maken en met de instellingen hierover afspraken maken. Cofinanciering door gemeenten/onderwijs/fondsen en waardering van de basisvoorziening zijn belangrijke pijlers om te meten of de provinciale doelstelling wordt gehaald, zonder dat er vaste criteria voor zijn bepaald. De cofinanciering ligt gemiddeld rond de 50%. Uit de monitor door het Tympaan Instituut blijkt dat de basisvoorziening wordt gewaardeerd door gemeenten en aansluit bij gemeentelijk beleid op het terrein van cultuurparticipatie. De basisvoorziening zorgt voor kwaliteit bij vooral kleine gemeenten.

Afsluitend

Onze provinciale doelstellingen worden voornamelijk met de instrumenten subsidieregelingen en boekjaarsubsidies Cultuur en Erfgoed bereikt. De prestatie-indicatoren zijn over het algemeen gehaald en stakeholders spreken hun waardering uit over de inzet van de provincie. De samenwerking tussen netwerkpartners wordt door de subsidieregelingen versterkt. Daar waar nodig hebben wij de regelingen tussentijds aangepast. De boekjaarorganisaties Erfgoedhuis en ProBiblio zijn doorgelicht zodat zij beter toegerust zijn op hun taak.

In het rapport van het Tympaan Instituut zijn ook opgaven voor de toekomst beschreven. Een volgend college kan hier desgewenst verdere invulling aan geven.

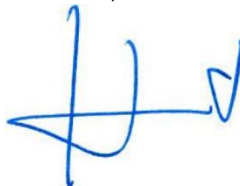
Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

drs. H.M.M. Koek

voorzitter,

drs. J. Smit

Bijlagen:

- Tympaan Instituut- Factfinding voor evaluatie subsidieregelingen cultuurbeleid 2015-2018 provincie Zuid-Holland
- Factsheet evaluatie boekjaarsubsidie Stichting Erfgoedhuis Zuid-Holland
- Factsheet Provinciale Ondesteuningsinstelling ProBiblio
- Factsheet evaluatie begrotingsubsidie basisvoorziening Cultuurparticipatie
- Factsheet evaluatie publieksbereik archeologie Zuid-Holland
- Factsheet evaluatie Subsidieregeling restauratie Rijksmonumenten Zuid-Holland
- Factsheet evaluatie subsidieregeling erfgoedlijnen
- Factsheet evaluatie subsidieregeling molens
- Samenvattend schema beleidstheorie publieksbereik archeologie Zuid-Holland
- Overzicht activiteiten en evaluatie extra gelden PZH molenbiotoop 2016-2018